

## **Nr 34.**

*Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag till åtgärder för främjande av fiskebåts- och fiskredskapsförsäkring; given Stockholms slott den 11 januari 1952.*

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande statsrådet hemställt.

## **GUSTAF ADOLF.**

*Hj. R. Nilson.*

---

### **Propositionens huvudsakliga innehåll.**

Propositionens syfte är att bereda fiskarena ökade möjligheter att få ett tillfredsställande försäkringsskydd för sina fiskebåtar. För detta ändamål föreslås, att ömsesidiga båtförsäkringsföreningar under viss begränsad tid skola erhålla statligt stöd i form av organisationsbidrag. Därjämte föreslås statligt bidrag till upplysnings- och rådgivningsverksamhet i fiskets försäkringsfrågor. Däremot har det icke ansetts påkallat, att staten skall ställa kapital till förfogande eller på annat sätt bereda dylika föreningar erforderlig täckning för deras försäkringsverksamhet. Dylik täckning anses nämligen kunna erhållas genom samverkan mellan föreningarna och vissa större sjöförsäkringsaktiebolag i form av avtal om s. k. stop loss-försäkring.

I propositionen hemställes slutligen om fortsatt medelsanvisning för fiskredskapsförsäkring.

*Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 11 januari 1952.*

**Närvarande:**

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, DANIELSON, ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, LINGMAN, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL.

Efter gemensam beredning med cheferna för finans- och jordbruksdepartementen anmäler statsrådet Hjalmar Nilson *fråga om anslag till åtgärder för främjande av fiskebåts- och fiskredskapsförsäkring* samt anför därvid följande.

**Inledning.**

Från och med budgetåret 1948/49 ha under nionde huvudtiteln anvisats förslagsanslag dels till Fiskredskapsförsäkring: Organisationsbidrag m. m., dels till Fiskredskapsförsäkring: Bidrag vid försäkringsförluster. Dessa anslag, beträffande vilka icke redovisats någon utbetalning före den 1 juli 1951, ha från och med budgetåret 1949/50 varit uppförda med oförändrade belopp av 37 000 respektive 10 000 kronor. Av förstnämnda anslag avses ett belopp av högst 12 000 kronor för propaganda bland fiskarena rörande fiskredskapsförsäkring och för rådgivande verksamhet beträffande utformandet av bolagsordning, allmänna försäkringsvillkor m. m. Rörande bestämmelserna i övrigt för anslagens användning hänvisas till statsliggaren s. 822 och 823.

*Fiskeristyrelsen med statens fiskeriförsök* (skr. 9/8 1951) hemställer, att nyssnämnda båda anslag skola uppföras med oförändrade belopp. Styrelsen anför vidare, att det synes böra övervägas att överföra anslagen till tionde huvudtiteln. Såsom skäl härför framhålles, att den statliga fiskredskapsförsäkringen icke i något avseende ankommer på fiskeristyrelsen utan innefattar en rent försäkringsmässig angelägenhet, som närmast synes ankomma på försäkringsinspektionen.

I årets statsverksproposition (IX ht punkt 149) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1952/53 beräkna dels till Fiskredskapsförsäkring: Bidrag vid försäkringsförluster ett förslagsanslag av 10 000 kronor, dels till Fiskredskapsförsäk-

ring: Organisationsbidrag m. m. ett förslagsanslag av 37 000 kronor. Jag torde nu få upptaga dessa anslagsfrågor. Därvid torde jag emellertid först få redogöra för ett av särskilda sakkunniga avgivet betänkande angående fiskebåtsförsäkring och mitt ställningstagande till detta.

### **Fiskebåtsförsäkringsutredningens betänkande och yttrandena över detta.**

Jag torde få erinra om att dåvarande chefen för jordbruksdepartementet den 20 januari 1950 med stöd av vederbörligt bemyndigande tillkallade särskilda sakkunniga för att i enlighet med vissa angivna riktlinjer utreda frågan om fiskebåtsförsäkring och avgiva förslag i ämnet. De sakkunniga<sup>1</sup>, vilka antogo benämningen fiskebåtsförsäkringsutredningen, ha den 15 september 1951 avgivit betänkande med förslag angående fiskebåtsförsäkring (stencilerat).

Över betänkandet ha, efter remiss, yttranden avgivits av statskontoret, försäkringsinspektionen, fiskeristyrelsen med statens fiskeriförsök, fiskerintendenterna i övre norra, Österhavets och Västerhavets distrikt, hushållningssällskapen i Stockholms län och stad, Uppsala och Östergötlands län, Kalmar läns norra och södra områden, samt Blekinge, Kristianstads, Malmöhus, Hallands, Gävleborgs, Västernorrlands, Västerbottens och Norrbottens län, Sveriges fiskares riksförbund, Svenska ostkustfiskarens centralförbund, Svenska sydkustfiskarens centralförbund, Svenska västkustfiskarens centralförbund, Gotlands läns fiskeriförsäkringsbolag, Blekinge läns fiskeriförsäkringsbolag, Skånska ostkustens båtförsäkringsförening, Råå båtförsäkringsförening, Hallands läns fiskeriförsäkringsförening, Bohusläns allmänna sjöförsäkringsförening, Bohusläns enskilda försäkringsbolag, Öckerö sockens ömsesidiga båtförsäkringsförening, Vette härads ömsesidiga båtförsäkringsförening samt Sjöassuradörernas förening, Försäkringsaktiebolaget Leire och Städernas allmänna försäkringsbolag.

Vid behandlingen av utredningens förslag torde jag först få lämna en sammanfattning av huvuddragen av detta samt därefter redogöra för motiven till utredningens ståndpunkttaganden ävensom för yttrandena över betänkandet.

#### **Huvuddragen av utredningens förslag.**

Utredningen framhåller inledningsvis, att fiskebåtsförsäkring för närvarande sker huvudsakligen genom ömsesidiga försäkringsföreningar, ledda och kontrollerade av fiskarena själva. Enligt utredningens mening är denna försäkringsform också den lämpligaste för försäkring av fiskebåtar. Sådana försäkringsmöjligheter saknas emellertid inom ostkustens fastlandslän och

<sup>1</sup> De sakkunniga voro direktören S. Apelqvist, ordförande, samt direktören N. T. Henriksson ävensom ledamöterna av riksdagens andra kammare fiskaren H. S. Levin, folkskolläraren G. T. Skoglund och affärsföreståndaren K. B. Utbult.

inom större delen av Malmöhus län. Utredningen förordar därför att den ömsesidiga försäkringsrörelsen på området skall utbyggas med ett antal nya föreningar. Initiativ till bildandet av föreningarna tänkes kunna tagas av nu befintliga organisationer bland fiskarena.

I betänkandet framhålles vidare, att bildandet av nya föreningar för försäkring av fiskebåtar möter svårigheter bland annat därigenom att fiskarena icke själva torde kunna sammanskjuta erforderligt kapital. Utredningen har i enlighet med sina direktiv sökt finna en lösning av frågan, hur man skall kunna ordna ett tillfredsställande försäkringsskydd, som utan ekonomiskt stöd från det allmännas sida kan utgöra en ersättning för garantikapital. Utredningen har för detta ändamål hänvänt sig till de svenska försäkringsaktiebolag, som bedriva sjöförsäkring.

De tillfrågade försäkringsbolagen ha i princip utfäst sig att gemensamt genom en pool

*dels* lämna ömsesidiga fiskebåtsförsäkringsföreningar en s. k. stop loss-försäkring, vilken är avsedd att täcka det underskott, som kan uppkomma för vederbörande föreningar därigenom att skadeersättningarna per kalenderår överstiga det belopp, som föreningarna genom årsavgifter och uttaxeringar kunna erhålla från sina medlemmar, dock att ersättningen under stop loss-försäkringen maximeras till ett belopp lika med summan av föreningens årsavgifter och maximiuttaxering;

*dels* teckna försäkringar för i föreningarna försäkrade fiskebåtar för den del båtarnas värden överstiga föreningarnas högsta ansvarighet per båt (delkaskoförsäkring).

Utredningen förordar att en sådan stop loss-försäkring, kompletterad med delkaskoförsäkring av dyrare båtar, skall läggas till grund för en lösning av finansieringsfrågan för såväl nya föreningar som de äldre föreningar, vilka kunna vara i behov av ifrågavarande försäkringsskydd för föreningarna och deras delägare.

Utredningen föreslår därjämte att under en tid av fem år statliga organisationsbidrag skola utgå till i första hand nybildade föreningar. Bidraget skall enligt utredningens förslag utgå med 10 kronor per försäkrad medlem. För ändamålet beräknas omkring 15 000 kronor erfordras om året.

Utredningen föreslår vidare statligt bidrag till upplysnings- och rådgivningsverksamhet i fiskets försäkringsfrågor. Bidraget skall användas till upplysningsverksamhet bland fiskarena beträffande försäkring av båtar och redskap samt till försäkringsteknisk expertis åt de försäkringsföreningar på området, som kunna vara i behov därav. För denna verksamhet, vilken endast är avsedd att uppehållas under en uppbyggnadsperiod för fiskets försäkringsrörelse, föreslås till en början ett belopp av 20 000 kronor, däri inberäknat ett redan tillgängligt statsanslag om 12 000 kronor för upplysningsverksamhet rörande fiskredskapsförsäkring.

För att underlätta bildandet av nya föreningar för fiskebåtsförsäkring har utredningen slutligen uppdragit vissa allmänna riktlinjer för föreningarnas organisation och försäkringsverksamhet samt utarbetat normalstadgar för sådana föreningar.

## Betänkandet.

I motiveringen till sina förslag redogör utredningen först för beskaffenhets- och nuvarande beståndet av fiskebåtar och för försäkringsfrågans nuvarande läge. Härom anföres bland annat följande.

Enligt den officiella statistiken användes år 1949 i saltsjöfisket över 10 000 motorbåtar och närmare 11 000 båtar utan motor. Anskaffningsvärdet utgjorde 76,5 miljoner kronor för motorbåtarna och 2,2 miljoner kronor för övriga båtar. Direkt sjöförsäkring bedrevs i maj 1950 av sex försäkringsaktiebolag och tio ömsesidiga försäkringsföreningar. Hos bolagen voro försäkrade 79 fiskebåtar, varav 31 större och 41 mindre däckade båtar samt 7 öppna båtar. Hos föreningarna omfattade försäkringsrörelsen något över 1 300 fiskebåtar, varav omkring 1 000 större fiskefartyg och 300 mindre däckade motorbåtar samt ett tjugotal öppna båtar med motor. I den mån fiskebåtar över huvud taget voro försäkrade skedde sålunda försäkringarna till övervägande del hos de ömsesidiga föreningarna.

De ömsesidiga försäkringsföreningarna fördela sig sålunda, att för vardera Gotlands, Blekinge och Kristianstads län finnes en försäkringsförening, vars verksamhet omfattar vederbörande län. Inom Malmöhus län bedrivs däremot fiskebåtsförsäkring endast av en förening, vars verksamhet är begränsad till i Råå bosatta båtägare. På västkusten meddelas fiskebåtsförsäkring inom Hallands län av en länsförening och inom Göteborgs och Bohus län av dels två föreningar för hela länet, dels tre mera lokalt begränsade föreningar. Inom samtliga fastlandslän på ostkusten samt inom Malmöhus län med undantag för Råå finnes sålunda ingen ömsesidig försäkringsrörelse för fiskebåtar.

Hos försäkringsaktiebolagen meddelas försäkringar av fiskebåtar för följande tre kombinationer av skadeståndsansvar, nämligen dels mot totalförlust och bärgningskostnader, dels mot totalförlust och bärgningskostnader samt ansvar mot tredje man för skada å egendom genom fartygs sammanstötning samt dels för sjöfara. Försäkring för sjöfara innefattar ansvar såväl för totalförlust och kollision som för partiella skador. Därjämte förekomma särskilda försäkringar för gång i is och för krigsrisk. De ömsesidiga försäkringsföreningarna erbjuda icke försäkringar för olika slag av skadeståndsansvar utan endast en allmän försäkring för sjöfara. Föreningarnas försäkringsvillkor utgå främst från ömsesidighetsprincipen. De ordinarie årsavgifterna äro genomgående förhållandevis låga, i många föreningar mycket låga. Då premieinkomsterna jämte fonderade medel icke förslå att täcka uppkommande anhopningar av ersättningsanspråk, kunna emellertid föreningarna företaga extra uttaxeringar bland medlemmarna. Föreningarnas stadgar ge i allmänhet möjlighet till betydande sådana. Ett annat karakteristiskt drag för den ömsesidiga båt-försäkringsrörelsen är tillämpandet av en viss självrisk för försäkringstagarna. Föreningarna åtaga sig sålunda icke ansvar för mer än en viss del av båtens värde och till ett visst högsta belopp. Även i fråga om partiella skador begränsas i samtliga föreningar skadeansvaret till en viss del av reparationskostnaden. I så gott som samtliga föreningar ersättas över huvud taget icke smärre skador. Delägarna stå vidare självrisk även i det avseendet att skadeersättningarna nedsättas proportionellt, för den händelse tillgångarna jämte intäkter av företagna extra uttaxeringar icke kunna täcka de föreliggande ersättningsanspråken.

Flertalet föreningar ha uppbyggts huvudsakligen av delägarnas egna medel. Vissa av föreningarna ha dock av det allmänna tilldelats bidrag i olika former.

Utredningen anför vidare, att en undersökning rörande verksamheten under tioårsperioden 1940—1949 givit vid handen, att samtliga föreningar på ett undantag när kunnat täcka under perioden uppkomna skador med ordinarie premieinkomster. Samtidigt påpekas, att detta förhållande icke utgör någon garanti för ett lika gynnsamt resultat under en annan tioårsperiod. Av materialet framgår enligt utredningen vidare, att trots de låga premiesatser som tillämpas i de ömsesidiga föreningarna, extra uttaxeringar behövt tillgripas endast i mycket ringa utsträckning. I de fall då så skett ha uttaxeringarna avsett icke enbart att täcka uppkomna förluster utan även att samtidigt skapa större täckningsförmåga mot framtida förluster. Det gynnsamma resultatet får enligt betänkandet ses som ett uttryck för den ömsesidiga försäkringsformens lämplighet på detta område. Ömsesidighetsprincipen och delägarnas inbördes kontroll av varandra måste nämligen förmodas ha spelat en viktig roll för att förhindra missbruk och att begränsa utgifterna för skadeersättningar. För utfallet av fiskebåtsförsäkringarna hos aktiebolag kunna jämförliga uppgifter icke anföras redan av den anledningen att dessa försäkringar äro så ringa till antalet. Utredningen nämner emellertid, att bolagens uppgifter om inkomster och utgifter visa ett betydligt ogynnsammare resultat än föreningarnas. Detta anses också förklara, att intresset från aktiebolagens sida för detta försäkringsområde är ganska litet.

Under hänvisning till vad som anförts om erfarenheterna från den hittillsvarande försäkringsverksamheten förklarar utredningen sig anse att formen med ömsesidiga försäkringsföreningar, ledda och kontrollerade av fiskarena själva, även i fortsättningen är den lämpligaste med hänsyn till den fördel, som densamma erbjuder ur kostnadssynpunkt. Genom att delägarna kunna effektivt kontrollera varandra blir organisationen billig och smidig och avgifterna kunna i normala fall hållas låga. Båtförsäkringsföreningarnas verksamhet är emellertid för närvarande begränsad till vissa kuststräckor, nämligen kusterna vid Göteborgs och Bohus, Hallands, Kristianstads, Blekinge och Gotlands län. Dylika försäkringsmöjligheter saknas sålunda inom ostkustens fastlandslän och inom större delen av Malmöhus län. Utredningen har därför i första hand övervägt frågan, hur denna försäkringsform skall kunna utsträckas att omfatta sistberörda områden.

Vad då först gäller frågan om behovet av försäkring av fiskebåtar framhåller utredningen att detta behov har aktualiserats såväl genom de värdestegringar, som båtmaterialiet undergått under det senaste decenniet, som genom att fiskarena numera allmänt övergå till större båtar och kraftigare motorer. Ett ökat behov av försäkringsskydd gör sig gällande icke blott i fråga om totalförluster utan även i fråga om partiella skador som följd av ökningen av kostnaderna för reparationer. Till belysande av försäkringsbehovets omfattning har utredningen från hushållningssällskapen inhämtat uppgifter om fiskebåtsbeståndets sammansättning ur värdesynpunkt inom samtliga kustlän med undantag för Bohuslän. Enligt dessa uppgifter

visar båtbeståndets fördelning på värdeklasser bestämda skillnader mellan följande tre kustområden, nämligen

a) Norrbottens och Västerbottens län, där båtvärdet med få undantag icke uppgår till 5 000 kronor;

b) den övriga ostkusten, där en viss spridning av båtvärdena upp till 15 000 à 20 000 kronor kan konstateras, varvid spridningen till högre värden är något mindre på norra delen av denna kuststräcka än på den södra; samt

c) sydkusten och hallandskusten, där en större spridning av båtvärdena kommer till synes.

Dessa fördelningstal ge enligt utredningen vid handen att förutsättningar för en allmännare försäkring av fiskebåtar numera torde finnas även på ostkusten, möjligen med undantag för de båda nordligaste länen. Enligt utredningens mening torde nämligen försäkring vara motiverad i fråga om större delen av det båtbestånd, där båtarnas värde uppgår till mer än 5 000 kronor. Försäkring av båtar med värden understigande 5 000 kronor anses däremot icke erforderlig med hänsyn till arten av det fiske, vari båtarna användas, och till båtarnas låga värden.

Båtförsäkringen bör enligt utredningens mening lämpligen byggas upp på lokala ömsesidiga försäkringsföreningar. Vid bedömandet av frågan, hur en utbyggnad av den ömsesidiga båtförsäkringsrörelsen bäst kan ske, böra enligt betänkandet beaktas två huvudsynpunkter. För att man skall kunna få en effektiv och billig kontroll böra å ena sidan de nya lokala försäkringsorgan, som kunna komma att upprättas, omfatta relativt små geografiska områden, där man kan få till stånd en aktiv medverkan från delägarnas sida. Med tanke på behovet av riskutjämning och med hänsyn till administrationskostnaderna fordras å andra sidan, att verksamheten vinner tillräcklig anslutning. Utredningen anser att man för att nå en tillräcklig riskutjämning bör räkna med en försäkringssumma på omkring en miljon kronor för en båtförsäkringsförening. Denna siffra bör dock icke uppfattas som någon absolut minimigräns, utan man får i de aktuella fallen väga kontrollsynpunkten mot riskutjämningsbehovet. Utredningen har emellertid velat nämna den såsom en lämplig riktpunkt för verksamhetens omfattning.

Utredningen framhåller vidare, att den icke anser sig böra lämna några förslag om de lämpliga verksamhetsområdena för nya föreningar. Då bildandet av sådana föreningar blir aktuellt, böra försöksteckningar anordnas och lokala utredningar verkställas på grundval av utfallet av försöksteckningarna. Hänsyn får därvid också tagas till de lokala förhållandena och till de blivande delägarnas önskemål om försäkringens utformning. Utredningen har emellertid i detta sammanhang framfört vissa synpunkter om de geografiska områden, som försäkringsföreningarna lämpligen kunna omfatta. Dessa synpunkter leda till att tre eller fyra föreningar böra bildas på ostkusten och att en för hela sydkusten gemensam förening bör komma till stånd. Dessa uttalanden böra dock enligt utredningen endast betraktas som en exemplifiering av lämpliga verksamhetsområden.

Initiativet till bildande av nya båt försäkringsföreningar förutsättes skola ankomma på fiskarens organisationer. Försäkringsföreningarna böra dock få en fullt självständig ställning med rätt till fri anslutning från alla inom försäkringsföreningens område bosatta fiskare.

Utredningen behandlar härefter vissa försäkringsekonomiska problem, vilka röra såväl de tilltänkta nya föreningarna som en del av de redan befintliga föreningarna, nämligen frågan hur föreningarna skola kunna anskaffa erforderligt garantikapital och det därmed sammanhängande spörsmålet om försäkringarnas höjd.

Utredningen anför härom att enligt dess mening spörsmålet om föreningarnas täckningsförmåga för skadebelopp är av avgörande betydelse för lösandet av båt försäkringsfrågan. Fiskarena eller deras organisationer torde icke själva kunna sammanskjuta erforderligt kapital. Om en tillräcklig anslutning skall kunna uppnås torde det heller icke vara möjligt att ordna den erforderliga täckningen genom höga premiesatser och vidsträckta befogenheter att företaga extra uttaxeringar. Att i större utsträckning bygga verksamheten på uttaxeringar bland delägarna kan för övrigt icke sägas innebära ett tillfredsställande försäkringsskydd. I betänkandet erinras i anslutning härtill, att även de förefintliga båt försäkringsföreningarna ha mött dessa svårigheter. Sålunda måste den äldsta bohuslänska föreningen lita till subventioner från länets hushållningssällskap, innan verksamheten ekonomiskt stabiliserats. Flertalet föreningar i detta län har emellertid numera hunnit samla erforderliga fondmedel. Inom föreningarna på andra håll är åter täckningsförmågan alltjämt ett aktuellt problem. Föreningarna i Blekinge och Kristianstads län ha genom lokala garantier eller lån kunnat stärka sin ställning. Båda dessa föreningar och i än högre grad gotlandsföreningen äro emellertid alltjämt icke i stånd att meddela försäkringar till belopp, som svara mot de nutida fiskebåtarnas värde.

Beträffande det sätt, på vilket den nu berörda frågan bör lösas, erinras i betänkandet om att Svenska ostkustfiskarens centralförbund i en framställning i saken till Kungl. Maj:t synes ha förutsatt, att någon form av garanti skulle lämnas från statens sida. Detta skulle exempelvis kunna ske på det sättet att staten gjorde utfästelser om vissa garantibelopp till föreningar, som vore i behov härav. I den mån dessa garantier behövde utnyttjas, kunde detta ske i form av lån.

Utredningen anför för egen del, att den ingående diskuterat möjligheterna för en sådan lösning av det föreliggande problemet. Då en lösning av kapitalfrågan genom statliga kapitalgarantier icke skulle stå i överensstämmelse med vad som uttalats i direktiven för utredningsuppdraget, har utredningen dock icke ansett sig böra utforma något förslag av sådan innebörd. Utredningen har i stället undersökt möjligheterna att på annat sätt än genom statlig garanti lämna ömsesidiga båt försäkringsföreningar ett försäkringsskydd, som kunde utgöra en ersättning för garantikapital. Utred-



ningen har därvid under hand gjort en förfrågan hos sjöförsäkringsaktiebolagen, om en medverkan från deras sida till frågans lösning vore tänkbart. Till svar därpå har utredningen mottagit en den 21 mars 1951 dagtecknad gemensam skrivelse från Sjöassuradörernas förening, Försäkringsaktiebolaget Leire och Städernas allmänna försäkringsbolag.

I skrivelsen förklara sig försäkringsbolagen i princip beredda att gemensamt genom en pool *dels* lämna ömsesidiga fiskebåtsförsäkringsföreningar en s. k. stop loss-försäkring, vilken är avsedd att täcka det underskott, som kan uppkomma för respektive föreningar därigenom att skadeersättningsarna per kalenderår överstiga det belopp, som föreningen genom årsavgifter och uttaxeringar kan erhålla från sina medlemmar, dock att ersättningen under stop loss-försäkringen maximeras till ett belopp lika med summan av föreningens årsavgifter och maximiuttaxering, *dels* teckna försäkringar för i föreningarna försäkrade fiskebåtar för den del av båtarnas värden, som överstiger föreningarnas högsta ansvarighet per båt (delkaskoförsäkring).

Till utveckling av innebörden av försäkringsbolagens anbud, såvitt angår den s. k. stop loss-försäkringen, anföres i betänkandet bland annat följande.

Den första delen av anbudet, stop loss-försäkringen, avser att utgöra en ersättning för garantikapital såsom katastrofskydd för föreningarnas årsresultat. Försäkringen skall gälla samma belopp som föreningens egen premieintäkt inklusive uttaxering och utgår i den mån dessa icke kunna täcka uppkomna skadeansvar. Då riskbedömningen och premiesättningen för stop loss-försäkringen sålunda ha samband med föreningarnas försäkringsvillkor och premieuttaxeringar har poolen i sitt förslag utgått från vissa av utredningen preliminärt angivna normer, nämligen

1. att stadgeenlig grundavgift och möjlig uttaxering tillsammans uppgår till minst 4 procent av föreningarnas tecknade försäkringsbelopp,<sup>1</sup>

2. att alla skadefall ersättas till fyra femtedelar av försäkringsbeloppet, vilket innebär en självrisk för försäkringstagaren av en femtedel av i föreningarna tecknade försäkringsbelopp, dock att totalförlust ersättes fullt,

3. att småskador under 150 kronor icke ersättas,

4. att försäkringarna tecknas per kalenderår, samt

5. att föreningarnas högsta ansvarsbelopp per båt maximeras i ett betryggande förhållande till de medel vederbörande förening kan förfoga över till skadeersättningar.

Såsom norm för högsta ansvarsbelopp per båt anges att summan av grundavgifter och möjliga uttaxeringar som regel bör vara omkring fem gånger så stor som högsta ansvarssumman per båt. Till motivering härför anföres, att föreningarna icke kunna lämna ett betryggande försäkringskydd, om en eller två totalförluster kunna spoliära hela föreningens ekonomi. Föreningarna kunna emellertid höja taket för ansvarigheten antingen genom en vidgad anslutning eller genom att bygga upp ett eget kapital, som kan medräknas vid bedömandet av täckningsmöjligheterna.

Med utgångspunkt från nyss angivna förutsättningar lämnas i skrivelsen tre exempel på *dels* hur stop loss-försäkringen verkar för tre föreningar av olika storleksordning, *dels* till vilken premie sjöförsäkringsbolagens pool är villig lämna dylik försäkring. Förutsättningen för dessa exempel är att ve-

<sup>1</sup> Om premien utgår med 2 procent av försäkringsbeloppet bör således möjlighet finnas att genom extra uttaxering uttaga ytterligare 2 procent, om så skulle erfordras. Vid en premiesats av 1 procent bör den extra uttaxeringen kunna ske med 3 procent etc.

derbörande förening helt saknar kapitaltillgångar. Skulle egna kapitaltillgångar finnas, kunna givetvis gynnsammare villkor erhållas. I så fall kan t. ex. högsta ansvarsbeloppet per båt höjas. Uppgifterna äro vidare endast exemplifieringar av hur en stop loss-försäkring kan komma att verka, varför också högsta ansvarsbeloppen per båt angivits endast i ungefärligt förhållande till inkomstsummorna av premier och extra uttaxeringar. Stop loss-försäkringens tillämpning i praktiken skall nämligen prövas efter omständigheterna i varje särskilt fall och efter de speciella förutsättningarna i fråga om premiesatser, uttaxeringsmöjligheter m. m., som vederbörande förening vill uppställa.

	E x e m p e l		
	I	II	III
<i>Föreningens</i>			
sammanlagda försäkringssumma, kronor	1 000 000	2 000 000	3 000 000
inkomster av premier o. möjliga uttaxeringar, kronor.....	40 000	80 000	120 000
högsta ansvarsbelopp per båt, kronor..	10 000	15 000	25 000
<i>Stop loss-försäkringens</i>			
ansvarssumma.....	40 000	80 000	120 000
premie i kronor.....	1 400	2 600	3 600
» » % av ansvarssumman .....	3·5	3·25	3·0
» » % » försäkringsbeloppet ....	0·14	0·13	0·12

I poolens skrivelse framhålles, att den omständigheten att premien för stop loss-försäkringen blir något lägre för en större förening icke bör inbjuda till att öka föreningarnas geografiska omfattning allt för mycket. Den effektivare kontroll, som föreningens ledning kan utöva inom ett mera begränsat verksamhetsfält, anses nämligen mångdubbelt mera värd.

För egen del förklarar utredningen att en stop loss-försäkring på de villkor, som angivits, synes erbjuda en tillfredsställande ersättning för garantikapital. Enligt vad utredningen under hand erfarit, torde en sådan lösning av garantifrågan kunna godkännas av försäkringsinspektionen.

Utredningen framhåller vidare, att man icke heller ur kostnadssynpunkt synes kunna göra någon erinran mot förslaget. Vid upplåning av garantikapital till samma belopp som stop loss-försäkringens ansvarssumma skulle enbart låneräntan kunna bli högre än den i förslaget erbjudna premien. Vid upplåning kvarstår därtill återbetalningsskyldigheten för lånet. Om skadeanhopningar inträffa, ställer sig sålunda en stop loss-försäkring gynnsammare för föreningarna än lånevägen, i det att föreningarna efter ett eller flera sådana år icke behöva under en längre tid tillgripa extra uttaxeringar för att konsolidera den ekonomiska ställningen. Under gynnsamma år torde föreningarna med en förhållandevis låg premie t. ex. 1½ å 2 procent av försäkringssumman kunna täcka löpande utgifter, inbegripet premie för stop loss-försäkringen, och även avsätta medel till egna reserver.

I anslutning till det sist sagda påpekar utredningen, att stop loss-försäkringen närmast är avsedd att utgöra ett skydd under en uppbyggnadsperiod. Sedan föreningarna samlat tillräckliga egna tillgångar, kan stop loss-försäkringen avvecklas, om så skulle anses lämpligt.

Utredningen anför vidare följande.

Utredningen vill även framhålla såsom en fördel att stop loss-försäkring utgör ett försäkringsskydd, som omedelbart kan träda i funktion, sedan kontrakt om försäkringen tecknats mellan poolen och vederbörande förening. Även bortsett från den bestämda begränsning av statens stöd, som förutsatts i utredningens direktiv, te sig särskilt i det nuvarande ekonomiska och statsfinansiella läget däremot möjligheterna att erhålla statliga garantibelopp av erforderlig omfattning ovissa.

Utredningen vill vidare framhålla, att stop loss-försäkringen kan tillämpas för såväl nybildade föreningar som sådana redan förefintliga föreningar, vilka icke hunnit få erforderlig ekonomisk stabilitet och vilka därför äro i behov av ett katastrofskydd av denna art. Ett dylikt behov torde föreligga i fråga om Gotlands läns fiskeriförsäkringsbolag och kanske även i fråga om någon annan förening. I den mån dessa existerande föreningar ha vissa, ehuru icke tillräckliga egna reserver få såsom förut antytts villkoren för stop loss-försäkringen anpassas efter förhållandena i det föreliggande fallet.

I fråga om ett av de uppställda villkoren, nämligen maximeringen av föreningarnas ansvarsbelopp per båt, har utredningen funnit anledning att särskilt ingående överväga den föreslagna stop loss-försäkringens verkningar. Ur båtägarnas synpunkter torde det nämligen vara angeläget att genom egna föreningar kunna erhålla en billig försäkring för så stor del av båtarnas värden som möjligt. Även med hänsyn till föreningarnas ekonomiska utvecklingsmöjligheter är det av stor betydelse att de maximala ansvarsbeloppen icke begränsas utöver vad som kan anses oundgängligen nödvändigt ur risksynpunkt. Begränsning av ansvarsbeloppen medför nämligen också begränsning av föreningarnas inkomster och därmed deras möjligheter att av behållningar under gynnsamma år bygga upp egna kapitaltillgångar.

Av de förut lämnade exemplen på hur den föreslagna stop loss-försäkringen komme att verka framgår, att i en förening med en sammanlagd försäkringssumma om en miljon kronor skulle den högsta ansvarssumman per båt utgöra omkring 10 000 kronor. Inom föreningar av sådan storlek, att försäkringssumman uppginge till tre miljoner kronor, skulle ansvarssumman komma att stanna vid ett belopp av 25 000 kronor per båt. I båda fallen förutsattes, såsom förut understrukits, att vederbörande förening helt saknar egna kapitaltillgångar.

Utredningen vill i detta spörsmål till en början framhålla att en dylik begränsning av ansvarsbeloppet under alla förhållanden synes oundviklig, om en fiskebåtsförsäkring skall ordnas med på en gång låga kostnader och betryggande försäkringsskydd. En så ordnad försäkring måste anpassas efter värdet av det stora flertalet båtar och kan icke taga risker för båtar till sådana toppvärden, att årsresultaten äventyras genom en eller två totalförluster. Såsom framgår av poolens skrivelse är emellertid ansvarsbeloppens maximering på visst sätt beroende av anslutningen till föreningarna. Efter hand som egna kapitaltillgångar samlats få föreningarna vidare även härigenom tillfälle att bereda ökade försäkringsmöjligheter för samtliga båtar. Till dess så hunnit ske erbjuder poolen delförsäkring för de båtvärden, som överstiga föreningarnas maximala ansvarsbelopp.

En maximering av ansvarsbeloppen per båt till 10 000—15 000 kronor synes kunna tillgodose en väsentlig del av försäkringsbehoven på ostkusten. Det mindre antal fiskebåtar, som ha högre värden, måste utgöra sådana särfall, där i alla händelser under en uppbyggnadsperiod för föreningsrörelsen hela försäkringsbehovet icke lämpligen kan tillgodoses av vederbörande förening, om icke övriga delägare skola taga onormala risker.

För sydkustens del ställa sig förhållandena annorlunda. Mer än ett hundratal av sydkustens fiskebåtar redovisas sålunda för värden på 30 000—75 000 kronor. Det är vidare icke minst inom denna del av båtbeståndet, där behovet av billiga försäkringar gör sig gällande. Det kan också erinras att blekingeföreningen redan nu meddelar båtförsäkring upp till 35 000 kronor. I Skånska ostkustens båtförsäkringsförening är högsta ansvarsbeloppet 15 000 kronor för närvarande, men starka önskemål torde finnas att kunna väsentligt höja denna gräns. Över huvud taget torde det vara en förutsättning för att få till stånd den nya för hela sydkusten gemensamma försäkringsförening, som utredningen i det föregående förordat, att den nya föreningen till relativt låg premie kan åtaga sig betydligt högre ansvarsbelopp än de nuvarande föreningarna.

Utredningen har gjort en undersökning om sydkustens båtförsäkringsfråga kan få en tillfredsställande lösning med tillämpande av stop loss-försäkring enligt poolens anbud. Med de tillgångar, som de nuvarande länsföreningarna på sydkusten besitta och med de ytterligare tillskott som eventuellt kunna erhållas lokalt, räknar utredningen med att en tillfredsställande lösning skall kunna erhållas av frågan om ansvarsbeloppets höjd i en ny sydkustförening. Under förutsättning att föreningen erhåller tillräcklig avslutning synes det sålunda icke vara omöjligt att en ny sydkustförening skall kunna meddela försäkring till belopp om 60 000 kronor.

Under återopande av det anförda förordar utredningen, att fiskebåtsförsäkringen skall ordnas på grundval av en stop loss-försäkring enligt det erhållna anbudet. Avslutandet av stop loss-försäkring bör ske efter överenskommelse mellan poolen och varje särskild förening.

Den senare delen av poolens förslag innebär ett anbud om delförsäkring av fiskebåtar, vilkas värden överstiga föreningarnas maximala ansvarsbelopp per båt. Poolen förklarar sig beredd att teckna delkaskoförsäkring för dessa toppriser på villkor enligt »Allmän svensk sjöförsäkringsplan». Premierna för olika villkor äro följande:

Mot totalförlust och bärgningskostnader .....	2	procent.
Mot totalförlust och bärgningskostnader samt ansvar mot tredje man för skada å egendom genom fartygs sammanstötning ..	2.5	»
För sjöfara .....	4	»

Ristorno för uppläggning gottgöres icke men vid försäkring på villkor »för sjöfara» återbäres vid försäkringsårets slut 1 procent av försäkringssumman, om ingen skada inträffat för vilken ersättning fordras.

Utredningen anför för egen del rörande detta anbud, att dylik delkaskoförsäkring av toppriser, enligt vad utredningen har sig bekant, redan tillämpas i viss utsträckning. Så länge föreningarna icke själva kunna lämna försäkringsskydd till erforderliga belopp för alla fiskebåtar synes det värdefullt att ett samarbete mellan föreningarna och poolen ordnas även i förevarande hänseende. Utredningen påpekar härvid också, att den olika omfattning i fråga om försäkringsvillkor, som en sådan delkaskoförsäkring kan avse, ger fiskarena möjlighet att anpassa utgifterna för denna toppförsäkring efter sina ekonomiska resurser. Enligt vad utredningen under hand erfarit torde sådan delförsäkring kunna ordnas hos poolen genom förening-

arna. Båtgåarna skulle då icke behöva vända sig till mer än ett ställe för samtliga försäkringar, vilket synes vara en praktisk fördel.

Sedan utredningen behandlat frågan, hur ömsesidiga försäkringsföreningar skola kunna bereda ett tillfredsställande försäkringsskydd utan att ha eget garantikapital, framhåller den, att nybildade föreningar, om rörelsen utbygges i den omfattning som avsetts i betänkandet, torde ha behov av ett visst ekonomiskt stöd under den första verksamhetstiden, då organisationskostnaderna bli särskilt betungande för föreningarnas ekonomi. Utredningen erinrar härvidlag om att statliga organisationsbidrag i vissa fall tidigare utgått till båtförsäkringsföreningar ävensom till att dylikt bidrag för närvarande kan ges till ömsesidiga fiskredskapsförsäkringsföreningar. Under dessa förhållanden anser utredningen, att inga principiella erinringar kunna resas mot att nybildade båtförsäkringsföreningar få liknande förmåner för att verksamheten skall kunna komma till stånd. Utredningen föreslår därför att möjlighet skall beredas nybildade ömsesidiga föreningar för fiskebåtsförsäkring att till underlättande av verksamhetens organiserande erhålla dylikt organisationsbidrag under exempelvis de fem första verksamhetsåren. Liksom fallet är i fråga om redskapsförsäkringsföreningar bör sådant stöd även kunna medges redan befintliga föreningar, då särskilda omständigheter föranleda därtill.

Bidraget bör enligt betänkandet utformas så, att det stimulerar vederbörande förenings värvning av delägare. Utredningen förordar därför, att bidraget skall utgå med visst belopp per försäkring och år. Med hänsyn till inträffade kostnadsökningar böra bidragsbeloppen beräknas väsentligt högre än de tidigare beslutade organisationsbidragen till fiskredskapsförsäkring. Vidare bör beaktas att i fråga om båtförsäkringen endast en försäkring kommer att tecknas för varje båtlag, medan redskapsförsäkring förutsatts skola ske individuellt. Utredningen föreslår därför att organisationsbidraget för båtförsäkring skall bestämmas till 10 kronor per år för varje försäkring.

Organisationsbidrag för fiskebåtsförsäkring anses i första hand endast behöva utgå till föreningar på ostkusten och sydkusten. De sammanlagda kostnaderna för organisationsbidrag till fiskebåtsförsäkring uppskattas till högst 17 000 kronor för år. Utredningen anser emellertid, att man sannolikt icke för ändamålet behöver beräkna mer än omkring 15 000 kronor för år.

Förutom organisationsbidragen böra enligt betänkandet även utgå statliga bidrag till upplysnings- och rådgivningsverksamhet. Som motivering härför anför utredningen följande.

I Kungl. Maj:ts proposition till 1948 års riksdag angående anslag till fiskredskapsförsäkring (nr 70) förordade föredragande statsrådet, att ett belopp utav 12 000 kronor borde ställas till fiskeristyrelsens förfogande för att användas till propaganda bland fiskarena och för rådgivande verksamhet beträffande utformandet av bolagsordning, försäkringsvillkor m. m. Riksdagen hade ingen erinran häremot. Då någon fiskredskapsförsäkring icke statligt stöd ännu icke organiserats eller närmare praktiska förberedelser

härför vidtagits, ha dock inga medel tagits i anspråk för upplysnings- och rådgivningsverksamhet på ifrågavarande område.

En utbyggnad av den ömsesidiga fiskebåtsförsäkringen förutsätter enligt utredningens mening en upplysnings- och rådgivningsverksamhet liknande den, som avsetts för redskapsförsäkringen.

Såsom förut framhållits, bör visserligen initiativet till nya båtförsäkringsföreningar tagas av redan förefintliga organisationer bland fiskarena. När ett sådant initiativ tages, synes emellertid behov finnas av en försäkringskunnig kraft, som redan i propagandan för anslutning till en båtförsäkringsförening kan för de blivande delägarna klargöra innebörden av olika försäkringstekniska frågor. För denna upplysningsverksamhet kan det vidare vara erforderligt att utarbeta och publicera särskilda upplysningskrifter.

I förevarande utredning ha vidare endast vissa allmänna riktlinjer kunnat uppdragas för en utbyggnad av den ömsesidiga båtförsäkringsverksamheten. Åtskilliga detaljfrågor av försäkringsteknisk natur torde för sin rätta lösning fordra lokala försäkringstekniska utredningsarbeten med bistånd av en fackman. Detta gäller icke minst i de fall, då det kan vara fråga om att sammanföra redan befintliga mindre föreningar i större och bärkraftiga enheter. Även inom områden, där någon ömsesidig båtförsäkringsförening nu icke finnes, torde emellertid lokala önskemål och lokala förhållanden fordra särskilda lösningar av verksamhetens uppläggning.

Dylika lokala utredningar med sakkunnigt bistånd bli för övrigt erforderliga icke blott för igångsättandet och utformandet av verksamheten utan även såsom underlag för föreningarnas framställningar om statliga organisationsbidrag. Myndigheternas prövning av sådana ansökningar torde nämligen få grundas på konkreta lösningar, vilkas bärkraft måste bedömas i varje särskilt fall.

Föreningarna kunna vidare även ha behov av dylikt försäkringstekniskt bistånd vid tecknande av stop loss-försäkring.

Kostnaderna för dylikt sakkunnigt bistånd åt båtförsäkringsföreningar synas liksom i fråga om redskapsförsäkringsföreningar böra bestridas av staten och utgå såsom ett stöd av engångskaraktär under tiden för föreningarnas bildande. Med hänsyn till verksamhetens tillfälliga karaktär synes någon särskild befattning icke behöva inrättas för ändamålet, utan endast vissa medel beräknas till arvodesersättning för sakkunniguppdrag under längre eller kortare tidsperioder åt en eller i förekommande fall flera personer. Ifrågavarande medel böra förvaltas av fiskeristyrelsen. Samma anslag synes därvid kunna ställas till förfogande för såväl båt- som redskapsförsäkring, liksom också, om så skulle behövas, samma person kan användas för båda de nämnda ändamålen.

Vad angår medelsbehovet för sistnämnda ändamål anför utredningen att de medel, som tidigare anvisats för upplysningsverksamhet rörande fiskeredskapsförsäkringsfrågor, icke torde vara tillräckliga om verksamheten skall utvidgas till att jämväl avse båtförsäkringsfrågor. Med hänsyn härtill och till de kostnadsökningar som inträtt föreslår utredningen, att utöver det tidigare anslagsbeloppet om 12 000 kronor ytterligare 8 000 kronor skola anvisas för förevarande ändamål och att sålunda ett belopp av tillhoppa 20 000 kronor skall anslås till upplysnings- och rådgivningsverksamhet om båt- och redskapsförsäkring inom fisket. Skulle ytterligare medel erfordras bör det enligt betänkandet ankomma på fiskeristyrelsen att göra anmälan därom.

Utredningen anför slutligen i betänkandet, att dess förslag till ordnande av fiskebåtsförsäkring ej förutsätter någon fortlöpande statlig tillsyn och kontroll av försäkringsföreningarnas verksamhet utöver den som utövas av försäkringsinspektionen. Det väsentliga i utredningens förslag utgöres nämligen av den stop loss-försäkring för fiskebåtsförsäkringsföreningar, som erbjudits av en aktiebolagspool. De statliga organisationsbidrag till båtförsäkringsföreningar, som föreslagits av utredningen, anses icke motivera någon speciell kontroll över föreningarnas verksamhet.

Då frågan om att bilda nya föreningar aktualiseras, kan det emellertid enligt utredningen vara av betydelse att till de berörda fiskarens information och såsom underlag för provteckningen av delägarskap kunna ge en åskådlig föreställning om hur verksamheten kommer att se sig. Utredningen har därför i betänkandet framlagt vissa allmänna synpunkter och riktlinjer för utformningen av föreningarnas försäkringsverksamhet och organisation. I samma syfte har utredningen vidare utarbetat ett förslag till normalstadgar för ömsesidiga fiskebåtsförsäkringsföreningar. Beträffande detta avsnitt av utredningens förslag torde få hänvisas till betänkandet.

#### Yttrandena.

Utredningens åsikt att fiskebåtsförsäkringsfrågan bör lösas genom en utbyggnad av systemet med ömsesidiga försäkringsföreningar har så gott som genomgående *biträts eller lämnats utan erinran i remissyttrandena.*

Den lösning av dylika föreningars kapitalproblem, som utredningen föreslagit, nämligen att föreningarna skulle få möjlighet att hos vissa försäkringsaktiebolag teckna s. k. stop loss-försäkring och delkaskoförsäkring, har även godtagits i *det övervägande flertalet yttranden.* Sålunda tillstyrkes förslaget i denna del eller lämnas utan erinran av, bland andra, *fiskeristyrelsen, statskontoret, försäkringsinspektionen, hushållningssällskapen i Norrbottens, Västerbottens, Östergötlands, Blekinge och Malmöhus län* ävensom i *Stockholms län och stad.* I några yttranden uttalas dock den uppfattningen att denna försäkringsform skulle bli alltför kostsam och att frågan i stället bör lösas så, att staten eller lokala sammanslutningar ställa erforderligt garantikapital till förfogande. Denna åsikt uttalas av, bland andra, *hushållningssällskapen i Västernorrlands, Gävleborgs, Uppsala, Södermanlands och Hallands län, Sveriges fiskares riksförbund, Svenska ostkustfiskarens centralförbund, Svenska sydkustfiskarens centralförbund och Svenska västkustfiskarens centralförbund.* I några av dessa yttranden anföres även att det föreliggande förslaget bör överarbetas med beaktande av nyssnämnda synpunkt.

Utredningens förslag om statligt stöd till upplysnings- och organisationsverksamhet i fråga om fiskebåtsförsäkring har slutligen biträts eller lämnats utan erinran i *så gott som samtliga yttranden.* I några av dessa har dock anmärkts att de föreslagna beloppen synas väl låga.

Vad finansieringsfrågan angår anför fiskeristyrelsen, att styrelsen finner den utväg, som de sakkunniga förordat för att övervinna de svårigheter som kunna uppstå för nybildade föreningar till följd av att de icke förfoga över betryggande kapital, nämligen tecknande av stop loss-försäkring och delkaskoförsäkring, vara mycket lämplig. Styrelsen anser lika så villkoren för dessa försäkringar skäliga. Även försäkringsinspektionen uttalar att den för sin del finner utredningens förslag i huvudsakliga delar väl ägnat att ligga till grund för åtgärder, avsedda att stödja en utbyggnad av den ömsesidiga fiskebåtsförsäkringen i landet.

Sveriges fiskares riksförbund åter anser, såsom förut nämnts, att ett system med statlig garanti åt försäkringsföreningarna är att föredraga framför det system som de sakkunniga förordat. Förbundet anför härom bland annat följande.

De sakkunniga ha ägnat stor uppmärksamhet åt frågan om anskaffande av erforderligt kapital för försäkringsföreningarnas verksamhet och för deras täckningsförmåga för skadebelopp. Såsom framhållits i betänkandet kan just denna fråga anses som den mest väsentliga och svårigheter härvidlag ha redan förut på olika sätt gett sig till känna för de i gång varande föreningarna. För lösning av denna fråga ha avlämnats vissa förslag. Tyvärr ha utredningsmännen begränsat sig till att undersöka möjligheterna för att på annat sätt än genom statlig garanti lämna ömsesidiga försäkringsföreningar ett försäkringsskydd, som skulle kunna utgöra ersättning för garantikapital. Enligt styrelsens uppfattning är den föreslagna lösningen på grund av de relativt höga kostnader, som densamma medför, icke tillfredsställande och vår åsikt är att ett alternativt förslag, exempelvis med statlig garanti, skulle kunnat avlämnas. Detta skulle haft sin stora betydelse, bland annat med hänsyn till de möjligheter för jämförelser ur olika synpunkter, som därigenom erhållits.

Beträffande det av utredningen avlämnade förslaget om överenskommelse med svenska sjöförsäkringsbolag, dels om en s. k. stop loss-försäkring, avsedd att täcka för respektive föreningar uppkomna underskott i verksamheten, dels om en återförsäkring för den del av båtarnas värden, som skulle överstiga föreningarnas högsta ansvarighet per båt, vill styrelsen framhålla att dylika överenskommelser, som troligen komma att bli nödvändiga för nybildade föreningar för anskaffande av erforderlig garanti, samtidigt komma att verka hämmande på utvecklingen och minska föreningarnas möjligheter att genom egna fonderingar anskaffa behövt kapital för täckande av hela försäkringsbeloppen. Detta förfaringsätt kommer enligt styrelsens uppfattning att ställa sig oförmånligare för försäkringsföreningarna och på grund av medföljande större kostnader för båtägarna kommer det att försvåra föreningarnas arbete och i vissa fall att omöjliggöra för båtägarna att på tillfredsställande sätt försäkra sina fartyg. Enligt styrelsens mening skulle en anordning med statliga garantikapital åt de nybildade försäkringsföreningarna varit ett bättre och effektivare sätt att ge föreningarna erforderlig stabilitet. Bestämmelserna för sådan statlig garanti skulle lämpligen kunna utformas såsom skett beträffande ekonomiskt stöd dels till Blekinge läns fiskeriförsäkringsbolag genom länets landsting m. fl. och dels beträffande Kristianstads läns hushållningssällskaps garanti åt Skånska Ostkustens Båtförsäkringsförening. För utbetalning av skadeersättningar utöver den egna täckningsförmågan erhåller den sistnämnda föreningen nämligen garanti om högst 10 000 kronor. Beloppet kan nyttjas utan att extra uttaxeringar



behöva företagas. Genom särskilda bestämmelser får garantibeloppet, i den mån det behöver utnyttjas, karaktären av lån. Därigenom skulle för föreningarnas vidkommande givits förutsättningar för egen fondbildning och för skapande av eget garantikapital på ett snabbare och bättre sätt än genom det av de sakkunniga avlämnade förslaget. För statsverket skulle en sådan anordning ej heller behövt medföra någon större belastning. De avgifter, som även vid ur försäkrings synpunkt gynnsamma år skulle utgå för stop loss-försäkring, måste otvivelaktigt försvåra föreningarnas möjligheter för fonderingar. Vidare skulle den premieförlust, som uppstår genom att föreningarna ej själva kunna försäkra hela värdet av värdefullare båtar, komma att minska föreningarnas möjligheter till fondbildningar under goda försäkringsår.

Samma slutsatser kommer man till vid jämförelser mellan poolens erbjudande om delförsäkring och därvid angivna premiekostnader och de försäkringsvillkor, som nu tillämpas exempelvis hos Öckerö sockens ömsesidiga båtförsäkringsförening. Sistnämnda förening, som meddelar försäkring till 4/5 av fartygets värde, dock högst till ett belopp av 160 000 kronor och utbetalar skadeersättning med hela försäkringsbeloppet vid totalförlust och 4/5 av reparationskostnaderna vid partiell skada, dock högst intill 3/4 av det försäkrade fartygets värde, har icke behövt uttaga större årsavgift än 0,8 %. Några extra uttaxeringar ha enligt utredningen icke behövt vidtagas under åren 1940—1949 och ändå är föreningens stabilitet synnerligen god.

Med hänsyn till de anförda kostnadsberäkningarna och med hänsyn till nödvändigheten av att dessa kostnader hållas så låga som möjligt för att icke motverka en behövlig utökning av båtförsäkringarnas omfattning, anser sig riksförbundet i första hand böra förordas en anordning med statligt garanti åt försäkringsföreningarna i stället för det av de sakkunniga föreslagna systemet.

Liknande synpunkter anföras i de övriga yttranden, där förslaget i denna del avstyrkts. Såsom förut påpekats förordas även i några av dessa, att frågan om tillhandahållande av statligt garantikapital för föreningar, som ej själva kunna lösa sin kapitalfråga, skall övervägas på nytt.

Det kan i detta sammanhang även nämnas, att i några yttranden från västkusthåll framhålles, att hela frågan saknar aktualitet för västkustens del, eftersom försäkringsfrågan där redan är ordnad på ett tillfredsställande sätt. Dylika uttalanden göras av, bland andra, *Sveriges västkustfiskares centralförbund*, *Öckerö sockens ömsesidiga båtförsäkringsförening* samt *Vette härads ömsesidiga båtförsäkringsförening*.

I ett par yttranden uttalas vidare att det hade varit önskvärt att utredningen diskuterat även andra former för försäkringsväsendets organisation än bildandet av lokala ömsesidiga försäkringsföreningar. Sålunda peka *fiskeriintendenten i Österhavets distrikt* och *Västernorrlands läns hushållningssällskap* på möjligheten att på ostkusten ansluta fiskebåtförsäkringen till fiskarens huvudorganisationer vid denna kust.

I fråga om de i betänkandet angivna allmänna riktlinjerna för försäkringsföreningarnas organisation ävensom för försäkringsverksamheten göras i *åtskilliga yttranden* ett flertal detaljerinringar. Bland annat gälla dessa föreningarnas verksamhetsområden,

självriskens storlek, högsta ansvarsbeloppet och premiernas höjd. *Fiskeristyrelsen* anför, att endast erfarenheten torde kunna utvisa, huruvida sagda riktlinjer äro i allo lämpliga. Såvitt styrelsen nu kunnat bedöma saken har styrelsen emellertid i princip ej haft något att erinra mot dem. Även *försäkringsinspektionen* anser, såsom förut nämnts, förslaget i huvudsakliga delar väl ägnat att ligga till grund för åtgärder, vilka syfta till en utbyggnad av den ömsesidiga fiskebåtsförsäkringsverksamheten.

Vad angår förslaget om organisationsbidrag till försäkringsföreningarna understryka bland andra *Sveriges fiskares riksförbund* och *Svenska sydkustfiskarens centralförbund* nödvändigheten av att bidragen icke begränsas så hårt att förutsättningarna för verksamheten bli lidande. Det av utredningen föreslagna beloppet av tio kronor per medlem och år anse de för lågt tilltaget med hänsyn till det väntade behovet. *Hushållningssällskapet i Kalmar läns norra område* anför att det föreslagna beloppet icke kommer att täcka mer än rena organisationskostnader och kanske ej ens förslår därtill. *Statskontoret* anför att ämbetsverket med hänsyn till att statsmakterna tidigare funnit skäl föreligga att genom organisationsbidrag understödja bolag för fiskredskapsförsäkring icke vill framställa erinran mot att dylikt bidrag får utgå jämväl för bildande av ömsesidiga föreningar för fiskebåtsförsäkring. Ämbetsverket anser sig även kunna godtaga, att organisationsbidraget bestämmes till det av de sakkunniga förordade beloppet, 10 kronor per år och försäkring. I fråga om täckandet av utgifterna för dessa bidrag bör det dock övervägas, om icke de medel kunna utnyttjas, vilka avses skola utgå till fiskerinäringen såsom gottgörelse för erlagd tillfällig bensinskatt.

Beträffande slutligen förslaget om statsbidrag till upplysnings- och rådgivningsverksamhet betonar *Försäkringsaktiebolaget Leire* angelägenheten av att försäkringsföreningarna, såsom utredningen föreslagit, åtminstone till en början få tillgång till en eller flera försäkringskunniga krafter, som kunna utöva en upplysande och rådgivande funktion. *Hushållningssällskapen i Uppsala* och *Blekinge län* samt *sistnämnda läns fiskeriförsäkringsbolag* framhålla, att verksamheten åtminstone delvis bör kunna handhas av länsfiskeritjänstemännen och fiskareorganisationerna. *Sistnämnda båda remissinstanser* anföra vidare att det anslag, som utredningen beräknat för ändamålet, icke torde vara tillräckligt för att verksamheten skall få önskad omfattning. *Statskontoret* erinrar om att det belopp av 12 000 kronor, som för ett vart av de senaste budgetåren anvisats till propaganda bland fiskarena rörande fiskredskapsförsäkring och för rådgivande verksamhet m. m. beträffande denna försäkringsform, hittills icke tagits i anspråk för avsett ändamål. Vid sådant förhållande anser ämbetsverket att beloppet lämpligen kan disponeras även för upplysnings- och rådgivningsverksamhet beträffande fiskebåtsförsäkring och förordar att bemyndigande härtill skall utverkas av riksdagen.

### Föredraganden.

Såsom utredningen framhållit har behovet av försäkring av fiskebåtar under senare år blivit allt större. Detta beror främst dels på att det yrkesmässiga fisket numera kräver större och dyrbarare båtar än förr, dels på att riskerna för skadefall ökat i och med att fisket kommit att bedrivas allt längre från land. Försäkringsfrågan är emellertid för närvarande löst på ett godtagbart sätt endast såvitt gäller västkusten och vissa delar av sydkusten. Under sådana förhållanden anser jag i likhet med såväl utredningen som remissinstanserna det önskvärt, att man även för det yrkesmässiga fisket i övrigt skall skapa möjligheter att få ett tillfredsställande försäkringsskydd till rimlig kostnad.

Enighet synes råda om att den lämpligaste vägen för uppnående av detta mål är att utbygga det system med ömsesidiga båtförsäkringsföreningar, som sedan åtskillig tid med gott resultat tillämpats särskilt på västkusten. Även jag ansluter mig till denna uppfattning. Med anledning av vad som i ett par remissyttranden anförts på denna punkt vill jag även framhålla, att det, om man går denna väg, givetvis ej föreligger något hinder för att man i större eller mindre omfattning begagnar sig av det organisationsarbete, som redan utförts inom fiskarekåren. Tvärtom torde en anknytning till de befintliga organisationerna kunna komma att avsevärt underlätta uppbyggandet av båtförsäkringsföreningar på de kuststräckor, där sådana föreningar nu saknas.

Vad som hittills framför allt lagt hinder i vägen för en lösning av försäkringsfrågan på den väg, som nu angivits, torde ha varit svårigheten att anskaffa erforderligt garantikapital. Ett sätt att undanröja denna svårighet är givetvis att staten ställer sig som garant för verksamheten, exempelvis genom att tillhandahålla garantikapital eller åta sig att svara för ersättningar över viss gräns. I direktiven för utredningens arbete framhöll emellertid dåvarande departementschefen, att man vid utredningen i första hand borde sträva efter att vinna en lösning av frågan, som gjorde det möjligt att anordna ett tillfredsställande försäkringsskydd för fiskarena utan ekonomiskt stöd från det allmännas sida. Skulle sådant stöd visa sig erforderligt, borde detsamma begränsas till vad som kunde anses oundgängligen nödvändigt för att en godtagbar lösning skulle uppnås utan att fiskerinäringen bleve betungad i alltför hög grad. Om möjligt borde man i dylikt fall vidare söka giva stödet engångskaraktär, företrädesvis i form av organisationsbidrag. Utredningen har med hänsyn härtill även föreslagit en annan lösning av problemet. Denna kan i korthet sägas innebära, att de ömsesidiga båtförsäkringsföreningar, som så behöva, skola kunna genom försäkring hos vissa större sjöförsäkringsföretag bereda sig ett försäkringsskydd, som helt eller delvis kan ersätta kravet på garantikapital.

Utredningens förslag har godtagits av flertalet remissinstanser. I några yttranden, särskilt från fiskarens organisationer, har emellertid uttalats

den meningen, att en dylik försäkringsform skulle bli alltför kostsam och att man i stället borde överväga en lösning av frågan, som innebure att statsmakterna skulle ikläda sig vissa ekonomiska förpliktelser. De erinringar mot utredningens förslag, som gjorts i dessa yttranden, synas emellertid åtminstone delvis bero på en alltför pessimistisk bedömning av de ekonomiska konsekvenserna av det i betänkandet ifrågasatta försäkringskyddet. Det är nämligen bland annat att märka, att kostnaderna för detta skulle komma att minska i samma mån som föreningarna efter hand kunna uppbygga eget kapital.

För egen del finner jag, i överensstämmelse med den uppfattning som uttalats av bland andra fiskeristyrelsen och försäkringsinspektionen, den av utredningen angivna vägen innebära en godtagbar lösning av fiskets båtförsäkringsproblem. Under sådana omständigheter finns enligt min mening ej tillräcklig anledning att nu ifrågasätta ett direkt statligt stöd åt sagda försäkringsverksamhet i form av statlig garanti till båtförsäkringsföreningarna eller på liknande sätt. Jag kan därför ej biträda det i några remissyttranden framförda önskemålet om en omprövning av sistnämnda fråga.

Enligt min mening bör det sålunda i fortsättningen ankomma på fiskarena och deras organisationer att, med beaktande av den väg som utredningen anvisat, söka åstadkomma en utbyggnad av systemet med ömsesidiga båtförsäkringsföreningar och på så sätt få en tillfredsställande lösning av båtförsäkringsfrågan. De synpunkter på riktlinjerna för båtförsäkringsverksamheten, som under remissbehandlingen framförts från olika håll, torde därvid få upptagas till övervägande för varje särskilt område.

Om frågan skall kunna föras framåt utan onödigt dröjsmål, torde emellertid ett visst biträde från det allmännas sida vara påkallat. I likhet med vad som redan gäller beträffande fiskredskapsförsäkring torde sålunda vid verksamhetens igångsättande statligt stöd böra lämnas i form av organisationsbidrag. Dylika bidrag torde i första hand böra utgå till nybildade föreningar. Bidragsbeloppet synes, i enlighet med vad utredningen föreslagit, lämpligen kunna bestämmas till 10 kronor per medlem och år. Bidrag bör kunna utgå under de första fem åren av föreningens verksamhet, dock längst till och med år 1957. Då särskilda skäl därtill föranleda, bör bidrag vidare under sagda tid kunna få lämnas även till redan nu verksamma båtförsäkringsföreningar. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda närmare bestämmelser härom, sedan riksdagen fattat beslut i frågan. Medelsbehovet för ifrågavarande ändamål torde icke komma att överstiga det av utredningen angivna beloppet, 15 000 kronor för år.

Slutligen föreligger otvivelaktigt behov av medel för viss upplysnings- och rådgivningsverksamhet rörande båtförsäkringsfrågor. Jag förordar därför i enlighet med utredningens förslag, att de medel ur anslaget till organisationsbidrag m. m. för fiskredskapsförsäkring, som hittills avsetts för propaganda bland fiskarena rörande fiskredskapsförsäkring och för viss rådgivande verksamhet i fråga om sådan försäkring, från och med nästa budgetår skola få disponeras jämväl för dylik propaganda och verksamhet i övrigt beträffande fiskebåtsförsäkring. För båda dessa ändamål bör såsom utredningen för-

ordat beräknas ett belopp av 20 000 kronor. Detta innebär en ökning med 8 000 kronor i förhållande till vad som beräknats för innevarande budgetår. Från nyssnämnda anslag torde även få bestridas kostnaderna för de i det föregående förordade organisationsbidragen till båtförsäkringsföreningar. Med hänsyn till den hittillsvarande belastningen å anslaget torde de nu föreslagna utvidgningarna av anslagets användningsområde icke behöva föranleda någon uppräknig av anslaget. Detta bör sålunda för nästa budgetår uppföras med oförändrat belopp av 37 000 kronor. Däremot torde anslagets rubrik böra ändras till förslagsvis Organisationsbidrag m. m. vid fiskebåts- och fiskredskapsförsäkring. I anslutning härtill torde anslaget till Fiskredskapsförsäkring: Bidrag vid försäkringsförluster böra erhålla den ändrade benämningen Bidrag vid förluster på grund av fiskredskapsförsäkring. Jämväl detta anslag synes i enlighet med fiskeristyrelsens förslag böra uppföras med oförändrat belopp eller sålunda med 10 000 kronor.

Såsom inledningsvis berörts har fiskeristyrelsen ifrågasatt att medel till den statsunderstödda fiskredskapsförsäkringen i fortsättningen skulle anvisas under tionde huvudtiteln. Med hänsyn dels till verksamhetens allmänna karaktär av stöd åt fiskerinäringen, dels till att fiskeristyrelsen enligt de i propositionen nr 70/1948 uppdragna riktlinjerna för verksamheten skall utöva en viss övervakning över arbetet inom fiskredskapsförsäkringsbolagen anser jag dock tillräckliga skäl ej föreligga för en sådan överflyttning.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att å riksstaten för budgetåret 1952/53 under nionde huvudtiteln anvisa

dels till *Organisationsbidrag m. m. vid fiskebåts- och fiskredskapsförsäkring* ett förslagsanslag av 37 000 kronor,

dels till *Bidrag vid förluster på grund av fiskredskapsförsäkring* ett förslagsanslag av 10 000 kronor.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan lämnar Hans Maj:t Konungen bifall samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

*Malte Olsson.*